

לאורם נלך / עורך: נפתלי יערי

הרב יוסף חיים - ה"בן איש חי"

יום פטירתו י"ג באלול

הרב יוסף חיים נולד בבגדאד ב-כ"ז באב ה'תקצ"ה, לרב אליהו בן הרב משה חיים, רבה הראשי של בגדאד בסוף המאה התשע עשרה ובראשית המאה העשרים. דודו היה חכם עבדאללה בן משה חיים. כאשר היה כבן שבע שנים, נפל לתוך באר עמוקה תוך כדי משחק ובנס ניצל. בהיותו בבור, נדר שכשיצא מהבור - יקדיש את כל חייו רק ללימוד תורה.

את ראשית לימודיו התחיל בתלמוד תורה אצל דודו, אחי אמו, הרב דוד חי מאיר יוסף ניסים סלמאן מעתוק. בגיל 14, למרות גילו הצעיר, התקבל לבית המדרש לרבנים "בית זלכה" בראשותו של הרב עבדאללה סומך, והיה לתלמידו המובהק. בשנת ה'תרי"א (1851), בגיל 17, נישא לרחל - אחות רבו עבדאללה סומך, ולהם נולדו בן ובת. התפרנס משותפות וסקיית עם ארבעת אחיו. למרות שלא היה שותף פעיל בניהול, הקפיד שהשותפים הפעילים ינהלו על פי ההלכה.

ב-ז' באלול ה'תרי"ט (1859) נפטר אביו, והרב יוסף חיים, אשר עד אז נמנע מלהתבלט בציבור, קיבל עליו להנהיג את קהילת בגדאד. מנהיגותו לא התבטאה בקבלת משרה רבנית רשמית, אלא בכך שכל השאלות הקשות בהלכה היו מובאות אליו ובכך שהיה דורש בפני הציבור. את דרשתו הראשונה נשא ביום י"ג באלול, בתום השבעה על אביו, ומאו הנהיג את קהילת בגדאד במשך חמישים שנה עד יום מותו. הוא היה דורש כל שבת. הרב הזכיר תדיר את ארץ הקודש בדרשותיו, ודאגתו לשלומם של היושבים בה הייתה רבה. בהשפעתו, תרם הגביר יוסף אברהם מכלכותא את כל הונו להקמת ישיבת "פורת יוסף" בעיר העתיקה בירושלים, וזאת לאחר ששקנע אותו כי עדיף להשקיע בדבר לטובת הנשמה היהודית, מאשר לגוף (במקור רצה הגביר להקים בית חולים).

חכם יוסף חיים עצמו רכש לו בית ושדה בארץ ישראל, כדי לקיים בה מצוות התלויות בארץ. ב-כ"ה בניסן ה'תרכ"ט (1869), יצא הרב יוסף חיים עם אחיו רבי יחזקאל, על מנת לעלות לרגל לארץ ישראל ולהשתטח על קברי הצדיקים שבה. ביום י"ב באייר, הגיעו לדמשק ובה קיבלו את פניהם כל גדולי העיר ולויו אותם בדרכם לקברי התנאים בגליל. שם ישב הרב יוסף חיים ימים מספר, בקבר בניהו בן יהודע. נתגלו לו שם "סודות רבים וגדולים", משם המשיכו לירושלים. בהגיעם אליה, לאחר תלאות רבות, התקבלו בכבוד גדול על ידי כל חכמי וגדולי ירושלים. אחת הסיבות לנסיעתו של הרב יוסף חיים הייתה, ללמוד עם תלמידיו ישיבת המקובלים "בית אל". לאחר מכן המשיך הרב יוסף חיים דרומה לחברון, לפקד את קברי האבות במערת המכפלה ולבקר את גיסו חכם אליהו מני, אשר כיהן בה כרב ראשי. בשובו לעיר, הביא הרב יוסף חיים מארץ ישראל עפר, אותו פיזר על רצפת בית הכנסת בו התפלל ואבן מירושלים, אותה קיבע בראש כותל המזרח שבבית הכנסת.

בשנת ה'תרט"ח (1908), נסע הרב יוסף חיים לכפר כפיל שבעיראק, להשתטח על קבר יחזקאל הנביא, ושם חיבר את ספרו "מראות יחזקאל". כעבור יותר משנה, יצא שוב לקברו של יחזקאל הנביא, אך לא הגיע למחוז חפצו, בדרכו ליד הכפר גץ תקפה אותו מחלה, וביום י"ג באלול ה'תרס"ט נפטר.

חברי המערכת: הרב אברהם פוס, משה רוט, נפתלי יערי, יהודה מליק
העריכה בסיוע אברכי כולל "יד ברודמן" ללימודי הוראה ודיניות, בית שפירא, רחובות
טלפון: 08-9412048
אתרנו באינטרנט: www.pirsuma.com/siach
הדפסה: דפוס ש.הר. רחובות ט. 08-9475106

שיחה

יציאת שבת
7:41

כניסת שבת
6:43

מיכאל יצחק מליק ואברהם פלדמן הי"ד

פרשת כי-תצא, אלול תשע"ז שנה שלושים ושמונה, גליון מס' 44

גליון זה יוצא לאור בחסות עיריית רחובות, האגף למוסדות העירייה, המחלקה לתרבות תורנית

"בראתי יצר רע, בראתי לו תורה תבליו"

פרשתנו עוסקת בפרשת אשת יפת-תואר (כא, י-ד): "כי תצא למלחמה על אֹיְבֶיךָ... וראיתָ בְּשָׂבָה אִשֶׁת יַפֶּת-תֹּאֵר, וְחִשַּׁקְתָּ בָּהּ וְלִקַּחְתָּ לָךְ לְאִשָּׁה. וְהִבְאֵתָהּ אֵל תוֹךְ בְּיַתְדֶךָ וְנָקְחָה אֶת רֹאשָׁה וְעִשְׂתָּה אֶת צַפְרֶיךָ..."

ידוע, שישנם שני סוגי מלחמות: מלחמה חיצונית עם האויב ומלחמה פנימית שאדם נלחם עם עצמו ועם יצרו הרע. המלחמה הפנימית קשה יותר מהמלחמה החיצונית, כי במלחמה חיצונית - אדם נלחם עם האויב, ממגר אותו ויושב על מ' מנוחות. אך מלחמה פנימית היא תמידית, ואף אם ניצחת במלחמה - אין ביטחון שלא תתחדש המלחמה, כאומרים (קידושין ל, ב): "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום". לכן, אומרים התנא (אבות ה, כ): "הָיָה עוֹ כַּנְמֵר... וְרַץ כַּעֲבִי", שכמו הצבי שכל פעם שהוא בורח מפני הצידים - הוא פונה אחורה, לראות אם אין רודפים אחריו, וגם כשהוא רואה שאין רודפים - בכל זאת הוא רץ ופונה אחורה, כך האדם עם יצרו הרע - לא יבטח בעצמו אלא ידע שהיצר רודף אחריו, ולוכדו ברשתו.

לכן, המשילו חז"ל את היצר הרע לזנב (ברכות סא, א), שהוא טורדני, ולמרות שמגרשים אותו - הולך ושב. וכן מובא (שם, כט, א): "יוחנן כהן גדול שימש בכהונה גדולה שמונים שנה ולבסוף נעשה צדוק".

איבריו של האדם נוטים להרע. רגליים לרע ירוצו, העיניים תרות אחרי הזנות וכדומה, והאדם צריך להכריח את איבריו לעשות היפך טבעם ורגונם, לכן המלחמה קשה. אבל אסור לו להתייאש, כי מובטח לו שיעתא דשמיא, אם יגלה נכונות להתקרב לעבודתו יתברך, כאומרים (שיר השירים רבה ה, ב): "פתחו לי פתח כחודה של מחט, ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם", וכן אמרו (שבת קד, א): "בא ליטהר, מסייעים אותו".

לוח רומזת התורה בפרשתנו: "כי תצא למלחמה על אֹיְבֶיךָ", דהיינו, כאשר יוצא האדם למלחמה יומיומית נגד איבו - היצר הרע - הוא השטן, הוא מלאך המוות, שמפתה אותו לעשות עבירה ונראה לו כידיד, הקב"ה עוררו ונתן אותו בידו, ככתוב: "וַיִּתְּנוּ ה' אֱלֹקֵיךָ בְּיָדְךָ וְשָׁבִיתָ שָׂבָיו" (כא, י) והופך אותו לטובה, כאומרים (משנה, ברכות נד, א): "וְאֵהָבֵת אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ בְּכָל לִבְכָךְ" (ו, ה) - בְּשֵׁנֵי יַעֲרִיךְ, ביצר הטוב וביצר הרע, שגם היצר הרע נהפך ליצר הטוב וגם הוא עובד את ה'. והעצה לכובשו היא, על ידי לימוד התורה: "אם פגע בך מנוול הו, שִׁמְכוּהוּ לְבֵית הַמְדֻרָּשׁ" (קידושין ל, ב), והו"ו "וראיִתָּ בְּשָׂבָה אִשֶׁת יַפֶּת-תֹּאֵר" - שהיא התורה הנקראת "אֲנִלְתָּ אֶתְהִיבָהּ וְנִלְתָּ חַן" (משלי ה, יט), שלא די ללמוד תורה, אלא לחשוך בה וללמוד מתוך האהבה, ואהבתך לתורה תהיה כאהבתך לאשה: "וְחִשַּׁקְתָּ בָּהּ וְלִקַּחְתָּ לָךְ לְאִשָּׁה, וְהִבְאֵתָהּ אֵל תוֹךְ בְּיַתְדֶךָ" - שבינתך יהיה בית ועד לחכמים וקול התורה יִשְׁמַע בְּבֵיתְךָ, ועל ידי כך: "וְנָקְחָה אֶת רֹאשָׁה... ד" - סמל למותרות, שכלימוד התורה זוכים למידת ההסתפקות ונמנעים מן המותרות ומתאוות הבלי העולם, שאם הראש מלא בהבלי העולם הוא - התורה לא תשכנן בו.

"בראתי יצר הרע, בראתי לו תורה תבליו" (קידושין ל, ב).

הרב משה בן-עבו

גליון זה מוקדש לע"ז מרת אסתר קליין ע"ה בת ר' מנחם דב שטיינר ז"ל
נלב"ע י"א באלול תשע"ד, נתרם ע"י בנה וכלתה, ר' מנחם קליין ורעייתו שיחיו

נתקבלה אף תרומה מאת ר' דניאל פרנקל ומשפחתו שיחיו
לע"ז ר' שמואל ב"ר בנימין ביניש פרנקל ז"ל, נלב"ע ט"ו באלול תשנ"ז

תנצב"ה

